

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények,
előfizetés pénzek és hír-
detések káldandók.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Hirdetési díjak
a legolcsóbban számítottak;
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.
Nyilttéri cikkek
soronként 10 kr-ért közöl-
tetűek.

Felelős szerkesztő: Dr. Bocskor Béla,

Kiadó tulajdonos: Györgyjakab Márton.

FŐMUNKATÁRSÁK: Hochschild Lajos Gyergyóban.

Vitos Mózes a központban.

Embery Arpád Udvarhelymegyében.

Erdőgazdaságunk.

Józan észszel senki sem tagadhatja azon állítás valóságát, hogy vármegyénk vagyonának legbecsesebb részét a nagy kiterjedésű erdőállomány képezi.

Eredei vagyona, faállománya az ország egy megyéjének sincs annyi, mint Csikmegyének, hol az összes terület 63 %-át erdőségek borítják.

E részben tehát nem panaszkodhatunk, hogy az Isten nem adott megélhetésiünkre, boldogulásunkra elég eszközt. Csakhogy ezzel is úgy vagyunk, mint az éhes ember, kinek a levest elébe találja a gazdasszony, de kanalat nem ad hozzá.

Ha azt kérdezném mi történik azzal a rengeteg famennyiséggel, mely megyénk vagyoni tőkéje közt oly aránytalan nagy számmal szerepel: minden habozás és aggodalom nélkül lehet megadni a feleletet, hogy ezen becses vagyon a szó szoros értelmében elvesztegetődik.

Napról napra látjuk a csiki deszkásokat megterhelt szekerekkel ballagni a „külföld” meg Brassó felé, hol az értékes fenyőfát elvesztegetik legjobb esetben egy szekér törökbuzáért. Foly a cserevásár, mint akár a legsötétebb Afrikában, hol a benschülöttektől a Stanley emberei talán éppen gyaluforgácsal cserélték be az aranypont.

Minden község határára van egy-két primitív fűrész, melyen a fenyőfát felvágják deszkává s a székely atyafi azt hiszi, hogyha ő egy szekér deszkát Szegevárt egy szekér törökbuzáért elad, nyereséges üzletet csinál, minek öröme illendő jó áldomást inni.

Ezen kívül az erdőkihasználásnak két más módja divik megyénkben, egyik a tutajozás, másik a gőzfűrészek által való feldolgozás.

A tutajozás, mely a megelőző időben a Maros vizén nagymértékben üetett — az erdőtürvény életbelépte után jóval kisebb térre szorult és kívánatos volna, hogy egészen kinaradjon az erdőgazdálkodásból. Ellenben a fűrészgyárak teljes erővel tarolják a legszebb erdőket, melyekben az előtt még fejszeesapás sem tétetett.

És édes Istenem! mi a legnagyobb hállával vagyunk eltelve azon üzletemberek iránt, kik gyönyörű őserdőink letarolására pénzüket vállalatba fektették. Pedig sirnunk kellene e felett! Siratni, hogy egyetlen számottevő vagyonunk az állami kezelés mellett is maholnap a ravatalra kerül, a nélkül, hogy a megfelelő értéket megkaptuk volna érte. A költsézet maholnap nem azt zengi: „Vadregényes fenyvesek homálya,” hanem hogy: „Kopár béreceid láttára, köny csordul orcámra.”

Még nem sirtuk ki magunkat a regálé elvesztése miatt s máris fejünk felett szállong a másik vészmadár, kísértetiesen vijjogva: „Fuimus trojes, fuit Ilium.”

Sőt éppen a regálé elvesztése juttatta a községeket — a nálunk majd nem kizárólagos birtokosokat azon kényszerhelyetbe, hogy az ijesztő mérvben felszaporodott terhek fedezhetése végett az utolsó mentődeszkát, az erdővagyon értékesítését is igénybe vegyék, remélve, hogy ily módon a hét sötét év esztendőből egyszerre mesés eldorádóba jutnak. Adná Isten, hogy úgy legyen, hogy a községek jussanak konszolidált vagyoni helyzetbe s ne legyenek kénytelenek minden

terhet rovatal útján a szegény adózó nép nyakába rázni, de nekem ahhoz, a viszonyokkal számot vetve, vajmi kevés reményem van.

Nem tagadom, hogy népiünk legnagyobb részére ráül az oláhfalviakra kitálat élez, hogy földből lett és fából él; rá van utalva, hogy a deszkából fedezze szükségleteit; az is igaz, hogy a községek annak adják el erdeiket, a ki többet ad értök, ámbar legtöbb esetben kénytelenek bármily áron s feltételek mellett eladni, — de a már bekövetkezett állapotokat megligylve, a leghatározottabban ki merem mondani, hogy az erdőértékesítésnek, kihasználásnak ezen módjai mind megannyi valóságos rabló gazdálkodás, mely végtelemszben teljes elszegényesülésre vezet s melyet nem szabadna összedugott kézzel nézni annak az államhatáron, mely az 1879. évi XXXI. t. cz. be foglalt erdőtürvény megalkatásával egy a köz-, mint a magánerdők felett való szabad rendelkezést éppen azon intézkedésekkel vette békőba, hogy az erdők fennmaradása biztosítottassék és ezen megbecsülhetlen közgazdasági vagyon örökségképpen szálljon át a jövő nemzedékre; mert tény, hogy a műveltség haladásával a faszükséglet folytonosan növekedik, tehát az erdők értéke is napról napra emelkedik.

Az erdőtürvény rendelkezései szerint az erdők tőkét nem szabad felhasználni csakis a járadékot; a kihasználási mód rendszer üzemterv szerint, vágterekben történik. Ezzel elvileg a fennmaradás biztosítva van, de a gyakorlati életben teljesen illuzoriussá válik, mert a nép rá levén utalva a fakeskedésre, nem elégszik meg a járadékkal s mert többet hozni nem szabad: lopáshoz folyamodik, minek aztán a birtokos község adja meg az árát 4—500 frt rendbirságban.

A „CSIKI LAPOK” TÁRGZÁJA.

A szerelemről.

Irtta: Kováts S. J.

Regélik egy német tudósról, hogy két vas-kötetet irt össze a búzáról jó német alapos-sággal s mikor búzakaralást mutattak neki, felkiáltott

— Hát ilyen a búza, a melyről én két kötetet irtam?!

Lehetséges, nem vitatom, hogy ez csak afféle német adoma, melylyel a német szobatudósokat akarták kigunyolni.

Midőn a szerelemről írok, nekem nem kell attól tartanom, hogy csak később fogom megtudni, mi is a szerelem.

Ah szerelem, érzem tüzedet!

El lehet ezt hinni, mikor kijelentem, hogy már éreztem s ezért tudom, mi az a szerelem. El lehet hinni kívált, ha még azt is hozzáteszem, hogy huszonhat éves vagyok és három hónap óta jeggyűrűt hordok az ujjoman, melybe a világ legszebb női neve van belevésve: a M t név.

Illetékesnek érezhetem tehát magamat arra, hogy írjak a szerelemről, melyet az emberek s köztük kiváltkép a költők annyi minden-félének elneveztek csak jónak nem igen.

Mi is hát az a szerelem? Minek mondjam még! Helyesen megfejtani, illő szókba foglalni s tollal leírni úgy sem képes senki. Annyiféle a szerelem, a hányféle az emberi szív. Úgy vagyunk

vele, mint a szép fogalmával. Tudjuk, érezzük, értjük, mi a szép, de helyesen még eddig senki sem mondta meg, mi a szép, milyen az az alak és eszme, a mely mindenkinek egyaránt tetszik. Érezni kell nem pedig magyarázni a lényegét. Olyan a szerelem is, meg a szép is, mint az eleven képeső. Ha kézzel nyulsz hozzá, kisiklik alóla.

Minek próbáljam hát megfejtani, mi és milyen a szerelem. A ki szerelmes volt, úgy is tudja; a ki még nem volt, majd megtudja hova-hamarább. Senki ki nem kerülheti, valamint hogy a meghalást nem.

Ha nem mondhatjuk is meg szavakban, mi a szerelem, azért osztályokba foglalhatjuk. Hányféle a szerelem? Általában kétféle: női szerelem és férfi-szerelem.

Nem lehetne-e még más szempontból is osztályozni? Nem lehetne-e felosztani boldog szerelemre és boldogtalan szerelemre? Sokan azt gondolják, igen. Én azt gondolom, nem. Mert nincs olyan szerelem, a mely teljesen boldogtalan volna; nincs olyan szerelem, a mely teljesen boldog volna. Így hát nem is beszélhetünk kizárólag csak boldog szerelemről és csak boldogtalan szerelemről.

Női szerelem! Létezik is ilyen! — gondolják a férfiak.

Férfi-szerelem! Létezik is ilyen! — gondolják a nők.

Igenis hölgyeim és uraim van női szerelem is é., van férfi-szerelem is. De jelenségében, hatásában, megnyilatkozása módjában más az egyik, más a másik.

A női szerelem nem oly erős, kitörő és szenvedélyes, mint a férfi-szerelem. A női szerelem hasonló a tüzhányóhegyhez. A tüzhányóhegyek a bensejükben véghezmenő folyamatokról, rendszeren gyöngébb-erősebb füstölésekkel adnak jelet, de belől annál erősebben működnek és ha ki találják törni, fekvessztetten pusztítanak.

A női szerelem tehát mélyeséges, a férfi-szerelem inkább felszínes. Olyan, mint a vad tenger háborgása, mikor nagy viharok korlátolják. A tenger színén óriási hullámok verődnek, de a tenger mélye csendes, nyugodt, háborgástalan.

A női szerelem eleme a gyöngédség, e férfi-szerelem eleme az erő.

De úgy látszik, mintha magam alatt vág-nám a fát és a nők malmára hajtánám a vizet, mikor ilyentéknéppen beszéllek. Azonban ez csak látszat. A mint nagyban különbözik a férfi természet a női természettől, úgy különbözik a férfi-szerelem is a női szerelemtől.

Valamint más a férfi-szerelem és más a női szerelem, azonképpen más az, a mi a férfiban, más az, a mi a nőben kelti fel a szerelem érzetét.

Mi kell a férfinak, hogy szívét megmozdulni érezze? Legtöbbször elég egy szép arc, csinos termet, hullámos, szép árnyéklatu haj, sőt fitos orrocska is. Mostanság a fitos orrocskának van nagy kelendőségük. Ritkábban szül szerelmet a női kellem, jóságos, derült, vidám kedély, izgékony s kimivelt szellem. De ezeken a külső és belső okokon kívül van még egy nyomaték os szülő ok is, t. i. a vagyon és a pénz. Igen sokszor ezek egymagokban elégségesek arra, hogy

Hogy miért? annak megfejtését ez alkalommal mellőzöm, s nem terjeszkedem ki azon okokra sem, hogy a letarolt vágterületeken miért nem lehet új erdőnövést várni.

A gőzfűrészesek az erdőt rövid időn gőzerővel tarolják le, a fát feldolgozatlan nyers állapotban szállítják el tőlünk s e részben csak annyi hasznót hajtnak nekünk, hogy a munkás nép rövid időre foglalkozást talál, de azért pénzt nem szerez, mert a napszámot a vállalkozó által felállított kereskedésbe ételért és italért visszahorjda sok esetben az utolsó garasig. Láthatta az állam hatalom a törvény megalkotásakor, hogy népünket az erdők használatából kizárni nem lehet a nélkül, hogy valami más állandó vagy legalább hosszabb időig tartó jövedelemforrást ne adjon kezébe, s mert az erdők fennmaradását és lehető értékesítését tüzte ki feladatul arról is kellett volna gondoskodnia, hogy a fa ne nyers feldolgozatlan állapotban s így olcsó áron, hanem minél jobban feldolgozva, értékesítve kerüljön a világforgalomba.

Kétségbeejtő helyzet erdőinkről minden nap árverési hirdetményt olvasni, ha tisztában vagyunk a helyzettel. Legjobb esetben az az egy-két vállalkozó, ki rászánja magát az üzletre, versenyhiányában olyan áron veszi meg a megbecsülhetlen vagyont, amilyeneken akarja.

És ezt tőle nem lehet rossz néven venni, mert gyár hiányában a fát nyers, feldolgozatlan állapotban nagy költséggel kell a megszese gyárakba szállítatnia.

Hát ne árnitsuk magunkat azzal, hogy erdőinket jól értékesítjük, ha akár a fűrészgyárosoknak eladjuk, akár néptünk szekereskedő része a nem tudom miéle úton-módon szerzett deszkát elhordja feldolgozatlanul törökbuzáért s még isten tudja miért.

Keressünk olyan vállalkozót, a ki kötelezi magát, hogy a nyers fa feldolgozására itt benn gyárat állít fel. Folyamodjunk az állami mindenhatóságához, világosítsuk fel a helyzetről, hogy ne nézze összefont karokkal erdőink elvesztegetését s ne csak akkor lépjen közbe mikor a különben is szegény községekből a legtöbb esetben jogtalanul beszédett rendbirságokat kell az országos erdei alapba bekasszirozni, hanem figyelje meg az állapotokat s hasson oda, hogy legyen egy fagyárunk az igen értékes faanyag feldolgozására mert e nélkül is elfogynak

ugyan erdőink, de hasznunk egy krajczár sem lesz belőle, mert az a néhány ezer forint eladás ár hamar oda lesz és népünk mely nem csak a külföldre vándorol, hanem benn is kborol, hol keresve, hol kerülve a munkát, nem tud állandó foglalkozáshoz jutni. Addig is az erdőbirtokosok jelszava szigorú felügyelet és takarékoság legyen.

— s á.

Halottaink emléke.

(Visszhang a madéfalvi emlékalap peres ügyéhez.)

Letelt a minden halottakról való megemlékezés évfordulati ünnepe. A kegyelettel ápolt sirhalmonokon is már kialudt a kigyuladt gyertya, a fényesen fellobogó fáklyák tüze, de új tápot nyerve a halottak emlékűnnepe, lobogva ég, hevülve lángol fel a hálás kegyelet és a szeretet kiolthatlan szent tüze. Jól van ez így. Ugyis minden muló, mint a szemkápáztató fáklyák fénye és széthulló hamva; mint a felszáradó könnyek harmata. Csak egy égjen és soha el ne enyészzen a hű emlékeztető kegyelet világosító fénye.

„Elvégeztetett, hogy minyájan meghalunk.“ Tanunk: a záporként megújuló sirhantok. Férgék emészti meg testünket. Elmulunk és eltűnünk nyomtalanul e földről, mint a tenger fel színén megjelenő buborék. Ez örök és változhatlan törvény. S még sem borzad el semmitől annyira a büszke emberi gondolat, de nem is okoz neki semmi oly érzékenyen sajgó fájdalmat, mint azon gondolattal halni meg, hogy „nem lesz senki, a ki reánk emlékezzék.“ Vagyis „elmulunk siratlatlanul, piheneni emlékeztelenül.“

No de hát itt az élet bajvivásai között nem lenne valami, a mi erre elmulásunk elhagyatottságát megnyihitené, a mi sirunk éjjelében fényt gyujtana? Igen, van ilyen valami már itt az életben. Ez az önfeláldozás tüze. . Annyit ér minden ember, a mennyi jót tehet és tesz életében. Önzéstelenül kell szolgálnunk a közjót, a mennyire az csekélységünktől telik.

Csak a ki önzéstelenül cselekszik — még ha fel se ismerik is — zárhatja le nyugdant szempiláit a halál hosszú álmára. A rázúdító hantokat pehelykönyűvé teszi a hozzá sohajtott és százak és ezek ajkairól ellebbenő áldás. Tehát az ember-től magától függ az is, hogy örök emléket emeljen önmagában, hogy vigaszteljessé tegye az enyészet gondolatát.

Igen. „Nincs az a parányi hely a társadalomban, mely nem méltó tiszteletre, ha az ember becsülettel megállja.“ Régi szokás szerint a nap tárbán csak egy rövidke nap volt a halottak em-

lékeinek kijelölve. Az egyház ujabban november havát egészen és különösen a halottakról való megemlékezésre szentelte. Halottak napját fennhagyva a minden halottaknak, számításból tartottam fenn jelen soraimat a mi csiki kedves halottainknak, a hon- és nemzeti szabadságért ártatlanul elvérzett madéfalvi vértanuk emlékének.

A vallásos kegyelet és honfi szeretet fénye virraszt a jeltelen halom felett. A megemlékezés lágy fuvalma mozog. A nemes honfui és honleányi lelkesedés egy-egy harmatcseppje hull a sirhalomra, hogy igaz honfi-erényt megörökíteni fáradozó buzgó törekvését gyümölcsözővé tegye. A „Csiki Lapok“ halottaknap (nov. 2.) száma legközelebbi tanunk. A „Magyar Néplap“ 44. számában „Csik-Madéfalva Bertalan éjje“ czímen Szekeres János verestoronyi lelkész igen érdekes és hatásos hangulatu cikkben hívja fel a mintegy 25—30 ezer példányban megjelenő lap t. olvasó-közönségét a madéfalvi emlékszoborra való hazafias adakozásra.

*Sokan meghozták nemes és hazafias lelkők méltó áldozatát, de bármily élénk figyelemmel kísértük az adakozók neveit, még Csikmegyét sem láttuk minden ízében képviselve. Mintha azon sejtetem lebenne át lelkünkön, hogy Bukow tábornok Mária Terézia hadikormányzója, királyi megbízásból járván el, jogosan készítette elő a madéfalvi vérfürdőt, a székelyeket a trón elleni makacs engedetlenség hajtotta a halálba s így némelyek a madéfalvi emlék állítását nem tekintik oly ténynek mely a honfi-erény a hon- és székely nemzeti szabadság jogtalan összetiprásának történelmi örök emlékét képezetné. Nem tesszük fel, hogy valaki nem ismerve a székely nemzet ősi alkotmányos szabadságát és örökölt kiváltságait s nem ismerve a kor eseményeit, ilyes gondolatokat forgatva agyában, tartózkodnék a kegyeletos mozgalomból való részvételtől. Azért legyen elég Bukow az állati szörny, a hatalom gögijében elbizakodott vérszomjas zsarnok indokolatlan és soha ki nem menthető eljárásának kimutatása végett Mária Teréziának egyedül az 1763. jan. 6-áról vacsárcsi Lázár Imre Csik főjegyzője kérésére kelt leiratára hivatkozni, melyben elrendeli, hogy senki az új katonák közé be ne vétessék, „h a n e m h a ö n k é n t v a l ó j ó k e d v é b ö l a d n á r á m a g á t a r r a.“ Vagy Mária Terézia imár elfeledte volna, hogy legszorongatottabb helyzetében éppen a székelyek mentették meg életét, koronáját és trónját? Ne higgye senki. Bukowot a vak szenvedély heve, a rábizott hatalommal való visszaélés, rossz tanácsosai ragadták arra szomorú tette. A hatalommal való visszaélés miatt sok ártatlan vér folyt már a népek életében. Még eddig nem ismerünk senkit, ki Bukow igazolására vállalkozott volna.

az anyagiakra vágyó szív rezgésbe jöjjön és kisírászek benne az a valami, a mi szerelem is, nem is. Csakhogy az ilyen szerelemből fakadt házasság is rendszeren addig tart csak, vagy sokszor addig se, mint a vagyon s pénz. Volt. Nincs.

A nő elsősorban nem a testi szépséget keresi a férfiban. Lelkileg ép érzékű nő a tizenkilencedik század csodabogaraitól, a gigerliktől iszonyodik. Nem tartja másra valóknak, mint hogy a gyáraktól fölös számmal termelt koczkás szüveteket, bőröket és nyakkendőket elfogyassza. Mutatnak rajta, beérik ennyivel. Amolyan semleges nemnek tarják, mely kívül áll a him- és a nő-nemen.

A lelki derékség az, a miért a nő férfit szeretni képes. Ez nyújtja gyakran magyarázatát a nők bizarr szerelmének. Különben e tekintetben nem lehet tanulmány alá fogni a női szívet. Örök rejtély fog maradni a női szív, a melynek kulcsát a tenger mélységes fenekére veté a Teremtő.

A velencei dogának tündéarczu lánya beleszeret a fekete arczu Othelloba. Nem a fekete arcba, melytől önkénytelenül irtóznak, hanem Othello nemes, bátor hős lelkébe. Kész felhagyni érte és vele a szülőket, szülőházát, kényelmét, csak hogy szeretete tárgyával élhessen. Mindent feláldoz érte. S Othello hogy viselkedik ily feláldozó szerelmelemben? A nélkül, hogy elegendő oka volna, megsaltatnak gondolja magát. Feltámadt szenvedélye hályogot vet szemére, nem képes tisztán látni s egy örült pillantásban tört márt abba a szívbe, a mely rajta kívül nem ismert más férfit. Ime a gyöngéd női érzélem! Ime a szenvedélyes férfi-szerelme!

Melinda a Bánk-bán neje, utálatlalt veti viszsza a fajtalan Ottó széptevéseit. Sokkal inkább szereti férjét, semhogy egy, az undor levegőjében felnőtt szép, de léha férfihoz hajolna. Hü akar maradni férjéhez, pedig Bánk már nem is fiatal, élte delét betöltött férfi. Melinda ártatlan volt abban, a mivel Bánk vádolta. De Bánkot a szerelem örjögővé tette, nejét, gyermekét megátkozta. A szenvedély oly erőt vett rajta, hogy sem nem látott, sem nem hallott. Ime a női szerelem gyöngédsége! Ime a férfi-szerelme szenvedélyessége!

Nem egyszer lehetett olvasni, hogy fiatal ábrándos hölgyike beleszeret élemedett hosszú sörényü zenetanitójába. Kész elhagyni vele otthonát és szökni . szökni . maga sem tudja, hova és meddig. Hol itt a magyarázat? Minden bölcs tudásunk cserben hagy. A fiziologus kése beletörök efféle elég, gyakori jelenségek okainak feszegetésébe.

Hagyjuk az extravagáns eseteket. Mikor és hogyan támad nő és férfi közt a legállandóbb s legmélyebb szerelme? Mind a férfi, mind a nő közt az egymás benső világának megismerése, lelki találomraik találkozása és összhangzása szüli a legállandóbb és legmélyebb szerelmet, azt, a melyen nem egy hamar fognak ki sem az idő, sem az élet válságos viszonyai. Idő folytán ugyan ez a szerelme is veszt hevesességéből, de csak azért, hogy szeretté, állandó voalommá, örök zavartalan barátságá változzék át. A szerelem, mint ilyen, nem lehet sokáig tartó. A szerelem is csak szenvedély, mint akár a harag vagy gyűlölet.

Az egyéni szervezet, vérmérséklet, hajlamok-szerint a szerelem foka különböző. Egyikben erő-

sebb szenvedélyesebb, másikkban mélyebb, csendesebb. De akármilyen legyen megszülemése, pillanatában minden szerelem egyforma. Mikor kedvesünk ajkáról először halljuk elrebbenni azt az esengeve ohajtott röpke szót, hogy: s z e r e t l e k, mily tengernyi boldogságban uszunk egyszerre. Nem ohajtunk többet ennél az egy szónál. Több kijelentés, több erő, több igazság van benne, mintha a legvirágosabb költői nyelven hallanók zengeni. Nem kívánjuk, hogy fokozó határozókkal lássa el imádatunk tárgya. Nem kívánjuk, hogy azt rebegje kedvesünk: nagyon szeretlek, végtelenül szeretlek! Ez az egy szó egy magában, minden fölösleges sallang nélkül többet ér a Dárius kincsénél.

Mennyi erő, mennyi mélység, mennyi magasztosság és mekkora menyország van kifejezve ebben az egyetlen szóban: s z e r e t l e k.

Különben is lehet-e mérlegre vetni a szerelmet? Megítélhetjük-e vajjon hevesen vagy enyhén szeretünk-e? Nagyon szeretni annyit tesz, mint keveset szeretni! Szeretünk ennyi az egész, egyéb semmi. A szerelmet még más szóval nem lehet kifejezőbbé tenni. Ennél az egy szónál többet sem nem mondhatunk, sem nem képzelhetünk. Rövid, de mindent magában foglaló. Testünk, lelkünk, egész erünk, leszen. Érezzük, mint érezzük a vér melegét, beszívjuk, mint beszívjuk a levegőt, magunkban hordjuk, mint a gondolatot, hiszen egyetlenegy gondolatunkká válik. Kívüle semmi sem létezik. Ez nem szó, hanem kifejezhetetlen állapot, melyet nyolcz betű tesztestis meg.

De a madéfalvi vérszomb halottjai nemcsak haza és szabadság, az ős székely jog és alkotmány vértani, hanem egyáltalán a magyar kath. egyházéi is. Szobrot, emléket hozzájuk és magunkhoz méltó emléket tehát nekik. Ezzel elsősorban magunknak tartozunk, hogy megemlékezzék rólunk az utókor, hogy ne [pihenjünk le] sirunkba „megemlékeztelenül.“ Siessen tehát minden kegyeletes lélek mielőbb leróni hazafias és vallásos kegyeletének és szeretetének adóját drága halottaink iránt, hogy az emlék szép eszméje minél előbb és méltó módon megtestesülhessen.

(V)

LEVELEZÉS.

Gyergyó a múlt héten.

1. A közkórház ügének galvanizálása. 2. Tanítógyűlés.

Gyergyó már rég ohajtja a közkórház felállítását, szüksége van erre nagy területénél és népességénél fogva. Művelt országban nincs olyan vidék, mely kórházat ne tudna felmutatni, Gyergyó is erre már régóta törekedik s társadalmi úton gyűlt is e célra alap, de az ügy rendkívül nehezen halad a megvalósulás felé. Mintegy 15 évvel ezelőtt a törvényhatóság a gyergyói kórház ügyében bizottságot küldött ki, de ez semmit se tett s azt hittük mi, s velünk bizonyosan igen sokan, hogy ezen jobb sorsra érdemes ügy már valóságilag meg is halt és a holtat feltámasztani nem is lehet. Azonban hátba csalódtunk? hátba „a leányzó csak alszik, de meg nem halt?“

Különben mire való volna az a villamoszasi kísérlet, melynek most tanui vagyunk?

A törvényhatóság legutóbbi gyűlésén Ferenczy Károly gyergyószentmiklósi plebános indítványával a régi bizottságot spregolta s helyébe új bizottság alakított.

Ezen új bizottság a múlt héten Gyergyószentmiklóson gyűlést tartván, határozattá lön, hogy a kórházat minél előbb felépíttetni véleményezi. Gyergyószentmiklós községtől alkalmas telket eszközöl ki ingyen, a meglévő alapot elégségesnek tartja az épület felépítése- és berendezésére, a fentartási költséget pedig évenként megadja a gyergyói társadalom, mely a jótékonykodás iránt mindenkor fogékony volt s ily célra minden időben készséggel áldoz, s bizton remélhető, hogy a megyei törvényhatóság is talál módot a támogatásra s a gyergyói községek is megteszik a magukét.

A bizottsági gyűlés egy, orvosokból álló szakbizottságot küldött ki a kórház-épület s fenntartási költség tervezetének a kidolgozására.

A bizottság hangulatáról itélve az ügy galvanizálását komolyan veszik, erről kezeskedik a bizottság élén álló Lázár Menyhért kitarító s az ügyért lelkesülő egyénisége, nem különben a bizottsági tagok lelkes egyénisége is; és a mit a bizottság tehát mond és véleményez, azt komolyan kell venni s nem lehet majd amugy kényelmesen áttérni fölötté a „napi rendre.“

Hisszük tehát, hogy sikere lesz, s a leányzó fel fog támadni.

A közegészségügyről áttértek a közoktatásügyre. Egyik nagy problémáról a másik nagy problémára.

Ott is, itt is eszközöket s módokat keresünk a processzus gyorsítására, hatályuk emelésére.

Ez utóbbiban fáradoz a gyergyói róm. kath. tanítóegyesület is, mely őszi közgyűlését a múlt héten tartotta Szárhegyen. E gyűlés egyszersmind tisztújító gyűlés volt s — mint rendesen — szent misével vette kezdetét, mely után Hochschild Lajos elnök a megjelent tagokból a tanítások meghallgatására bizottságokat küldött ki. Tanítottak Buzás János a magyar nyelvből a II. osztályban; László Dénes a beszéd- és értelemgyakorlatból az I-ső osztályban; Miklós Katalin a földrajzból a IV. osztályban; Székely János a számtanból a II. osztályban; Gábor Mihály szerzetes a történelemből az V. osztályban; Ferenczy Vendel szerzetes a vallásból a IV. osztályban. A tanítások felett a gyűlésen élénk eszmecsere és bírálat indult meg, a bírálók derekasan beleerészkedtek a tanítások méltatásába, de a derék és képzett tanítók tanításai is derekasan megállták helyüket s elnök mindgyüket dicséretesen sikerültnek jelentette ki.

A tanítások meghallgatása után a tagok a gyűlésterembe gyűltek s elnök tartalmas szakszerű beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Ez úttal behatóan és meggyőzően taglalta a népiskola kiváló jelentőségét a művelődés tényezői között. Különösen kiemelkedett a beszédből azon igazság, hogy az ország, az emberiség boldogulása és haladása közvetlenül és első helyen a népiskolától függ. Sőt a tudományosság és magasabb műveltség te- rebélyes fájá, csak azon talajban erősödik meg, melyet a népiskola pontosan előkészített. Azért minden országnak és minden társadalomnak legfőbb feladata: jó népiskolák fentartása s tanítóinak sorsáról való gondoskodás.

A megnyitó mellé méltóképpen sorakozik Vendl Aladár ditrói polgári iskola-igazgató, egyesületi főjegyző jelentése az egyesület három évi

munkálkodásáról. A jelentés egy tartalma, mint alakjára nézve kiváló becsű volt. A lefolyt három évet oly élénk színekkel ecsetelte, hogy ezek megelvenedtek s újra elvonultak lelki szemünk előtt. Ezt, valamint az elnöki megnyitót a jegyzőkönyv mellé csatolni határozta a gyűlés.

Legfőbb pontja volt a gyűlésnek a tisztikarnak újból való megalakulása.

Elnök a maga és tisztitársai nevében lemondván a viselt tisztségről, megbízatásuk e mai gyűlésen lejárt, így szólott s minden egyes tisztséget visszatesszenk oda, a honnan a megbízást ez előtt három évvel nyerték t. i. az egyesületi tagok kezébe s felhívta a gyűlést, hogy a tisztikart a legjobb belátása s a leghatározottabb elhatározással alakítsa meg újra.

A beadott szavazatok szerint elnökké: Hochschild Lajos, alelnökké Józsa Sándor, főjegyzővé Vendl Aladár, másod jegyzővé: Barabás Rajmond, pénztárossá Pfeifer Lajos, karnagygyá Nyers Károly, könyvtárossá Sántha Albert választottak meg.

Mikor a gyűlés a kitűzött ügyeket letárgyalhatta délután 3 óra felé járt az idő. Elnök lendületes szavakkal köszönte meg a tagoknak a tanácskozásban való élénk részvételét s köszönetet mondott a szárhegyi előjárásnak, mely teljes számban jelenvén meg a gyűlésen, fényes bizonyosságot tett ezuttal is arról, hogy szereti iskoláit s becsüli tanítóit. Adjon az Isten sok ily derék községi előjáráságot a magyar tanügynek!

A tanulságos dologban és szakismeretekben gazdag gyűlést közebed fejezte be, mely olcsósága mellett is kitűnő volt. Képzhetni, hogy a 3 óráig tartó munka után jól esett a pompás ebéd, melyet ritka vidám és barátságos hangulatáért, az általános jó kedvért nem fogunk elfelejteni.

— s.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Adakozás a madéfalvi emlék-alap javára.

Nagy-Szebenből Ferenczy István áll. gimnáziumi tanár ur 23 frtot jutatott kiadóhivatallunkhoz, mint az általa „eszközölt gyűjtés eredményét. A Ferenczy ur ivén adakoztak: Dr. Székely István, Kárpatek testvérek 2—2 frt. Andrásy Károly, Dr. Balás Ferencz, Dr. Boross Gábor, Kárpáthy Gusztáv, Dr. Székely Istvánné, Bod Péter, Ábrahám István, Gál Mózes (Pozsony), Dr. Móricz Károly, Proknek N., Szakács Albert, özv. Stühler Józsefné, Török Dénes, Várteréz Antal 1—1 frt. Györyné-Persz Jólán, Tóth Károly, Málly Nándor (Sopron) és G. G. 40—40 krt. Conrád Ilona 30 krt. Vámszer József, Néher Vilmos és Szakács Károly 20—20 krt. — Csik-Szentdomokosról D. Józsefné és társai 1 frt küldöttek. — Aradról Benedek Lajos m. kir. vamtiszt ur 5 frt küldött. — Márton László ur a 38. sz. gyűjtőiven 70 krt küldött. Ez ivén adakoztak: Márton László 40 krt. Sami Tamás 30 krt. — Hadnagy Károly körjegyző ur a 28. sz. gyűjtőiven 3 frt 5 krt küldött. Ezen ivén adakoztak: Gr. Mikes Benedekné, gr. Mikes Ádám 1—1 frtot, Istók Miklósné 20 krt. Mihály Ádám 15 krt. Keresztes József, Tima Mihály, Bodó Endre, ifj. Szőke Ádám, Keresztes Julis és Csekme Ádám 10—10 krt. Zsidó Károly és id. Szőke Ádám 5—5 krt. — Lovétéröl Ráduly Sándor jegyző ur 1 frt küldött.

Lapunk jelen számában ki van mutatva . . . 33 frt 75 kr
Az eddigi gyűjtés összege . . . 1054 frt 22 kr
Főösszeg . . . 1087 frt 97 kr.
azaz: Egy ezer nyolcvanhét forint és 97 kr.
Fogadják a buzgó gyűjtők és nemes szívű adakozók a szent ügy nevében leghálásabb köszönetünk kifejezését.

— Meghívó. A csikmegyei tanítótestület csiki járásköre f. hó 23. Madéfalván gyűlést tart melyre a kör tagjait és az érdeklődő tanügybarátokat van szerencsém tisztelettel meghívni. A gyűlés tárgyai: 1. Császár Nándor és Petres Ferencz gyakorlati tanítása. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 3. A gyakorlati tanítások megbírálnása. 4. László Péter felolvasása. 5. A kiküldött bizottság javaslata az ismétlő iskoláról. 6. Indítványok. Csik-Delneén, 1892. november 9-én. Elnöki megüziásból: László Péter járásköri jegyző.

— Ifjusági ünnepélyek. A csiksomlyói róm. kath. tanítóképezde ifjusága folyó évi november hó 22-én (kedden) d. u. 2 órakor (zóna szerint) Szent Cziczellának, az intézet véd-szentjének tiszteletére, az intézet zenetermében ünnepélyt rendez a következő műsorral:

1. Völgyi rózsá. Énekl az ifjuság. [2. Megnyitó. Tartja Klencsér Béla III-ad éves k. növendék. 3. Haldoklik a sárga ősznek . . . (solo.) Énekl Ádám József III-ad éves kép. növ., hármionumon kíséri Gábor Antal III ad éves kép. növ. 4. „A holló“ Poe Edgártól. Szavalja Szabó István II-od éves kép. növ. 5. Népdalegyveleg. Énekl az ifjuság. 6. Praeludium. Orgonán játsza Péter Imre III-ad éves kép. növ. 7. „A jó öreg korcsmáros,“ Petőfőtől. Szavalja Kovács Gábor II-od éves kép. növ. 8. Tarka madár, (Hoffer K.-tól.) Énekl az ifjuság. 9. „Szent Cziczella,“ Tárkánytól. Szavalja Kőmény Gyula II-od éves kép. növ. 10. „Varázsvirág,“ (kettős.) Előadja Jakabos Rezső és Balló Károly III-od éves kép. növ., hármionumon kíséri Sározy Károly III-ad éves kép. növ. 11. „Melyiket a kilencz közül?“ Jókaitól. Előadja Jakabos Domokos III ad éves kép. növ. 12. Tréfás induló. Énekl az ifjuság. — A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium ifjusága — mint értesülünk — védő szentjének: Szent Katalinnak évfordulója alkalmával nagyobb szabásu ünnepélyt szándékozik rendezni. Lesz akadémia, szini előadás stb. A színelőadás tárgyául „Kósza Jutka“ Lukácsy Sándor 3 felvonásos népszínműve van kiválasztva, a szerepeket már ki is osztották s a próbák szorgalmasan folynak. Tapunk jövő számában ezen ünnepély programját is részletesen fogjuk közölni.

— Esküvő. Puskás Ferencz borgó-prundi földész e hó 10-én vezette oltárhoz Ditróban Vondrácsak Frida kisasszonyt, Vondrácsak Ferencz kedves és művelt leányát. Kísérje boldogság e frigyét!

— Csikszentmártoni búcsu. Csik-Szentmárton-Csekekefalva hitközség f. hó 13-án ünnepelte véd-szentjének, szent Márton püspök és hitvallónak búcsuval egybekötött ünnepét. A szentmártoni egyház ugy látszik már kezdetben szent Márton püspök tiszteletére szenteltetett fel s ezzel felvette mai elnevezését is. Már 1332-ben és 1690-ben e neveken szerepel. Őseinknek mély vallásosságáról tanuskodik mind véd-szentjeiknek, mind az időnek megválasztása, melynélfogva tekintettel voltak arra is, hogy velük született vendégszeretetüket Isten iránti köteleességeik leróvása után székely szokás szerint rokonaik és jóbarátaikkal minél illobb módon éreztethessék. S midőn a szentmártoniak e vendégszeretetet ma is gyakorolják, ugy hisszük lelki szemek előtt lebeg véd-szentjük, szent Márton püspök példája, ki már mint katona s később, mint püspök is egész életét a szegények gyámolítására fordítá s ki midőn egyebe nem volt, köpenyét metszé két darabra s nyújtá át a város kapujánál meztelenül alamizsnára váró koldusnak. S valóban lehet az irgalom e cselekedeteit lelkileg és testileg — és van ezer és ezer alkalom rá ma is gyakorolni. Igen szépen volt megelevenítve a múlt a templomban, hol a szőkekről a lelki élet kenyerét Markaly Antal csikszentgyörgyi plebános osztá ki a hívő népnek, mely nemcsak rozs- és búzakenyér, hanem hit- és Isten igéjéből is él és táplálkozik. A szent misét pedig hivi üdvéért a helybeli esperesplebános végezte, ki körül gazdag búcsuebédjén, mely igen szép es szellemes pohárköszöntők által is volt fűszerezve, a papság teljes száma mellett ez alkalommal is igen tekintélyes és válogatott vendégekből álló koszoru fűződött.

— A székelyföldi iparmuzéum új díszes csarnoka elkészülvén, a muzeumi tárgyak az ideiglenes helyiségből oda át is szállítottak. Az iparmuzéum új csarnoka a tél folyamán fog egészen az új terv szerint berendeztetni s egyidejűleg újabb gyűjteményi tárgyakkal, valamint az állandó székelly házi ipari kiállítással kiegészitetni. A megnyitás az 1893. év tavaszán fog megtörténni.

Tiszta vér: egészség!

Titkos betegségek, kiütések, sápkór, (16—0) általános

levertség, gyöngeség
eltűnnek, ha

a vér tiszta!

➡ Rendszerünk pontos használata esetén: jótállunk a határozott eredményről! ➡

Tudakozódásokhoz levéljeggy csatolandó.

„Office Sanitas“ Paris
30. Faubourg Montmartre.

Néhány szíves szó az „Orvosgyógyszerészegylet” tisztelt tagjaihoz.

Cs.-Szentkirály, nov. 7.

Most három éve annak, hogy megyénkben a közegészségügyi személyzet megértvén a korintó szövegét, a többi megyék példájára egylettel alakult, melynek célja egyleti alapszabályai szerint: „Szűkebb értelemben az orvosi, tágabb értelemben általában, a természettudományok mivélését ápolni; a megyét közegészségi szempontból minden irányban beható tanulmány tárgyává tenni; az ügytársi viszonyokat saját körében szabályozni, az orvos és gyógyszerészeti kar érdekei fölött örködni, szóval oda működni, hogy az orvos-gyógyszerészeti kar hivatásához illő méltányos elismerésben részesüljön.”

Ezen három év elteltével vessünk vissza egy-két pillantást, vajjon teljesíti-e egyletünk feladatát a kitűzött nemes célokkal szemben? felhasználja-e célja elérésére a keze alá eső eszközöket? S a három évi tapasztalat folytán bír-e a további fennállhatóságáért a szükséges garanciájával és jogosultságával?

Tisztelt ügytársak! Ne ámitsuk magunkat és másokat, mondjuk ki őszintén az igazat és valót. Ha azt akarjuk, hogy egyletünk ne csak névleg, hanem tényleg is létezzék, vajmi sok tenni való vár ránk; ha élni akarunk le kell vetkeznünk a közönyt, mert különben létezésünknek nincs értelme. Az orvos-gyógyszerészegyletekre a mostani időszakban sokkal fontosabb hivatás vár, mint ezt előre hinni lehetett, s ha mi bizonyos hatáskört akarunk egyletünknek biztosítani, el kell foglalnunk a tért, melyről jogosan hangoztathatjuk ohajtásainkat, kívánságainkat.

A tudomány terén egy határozott munkakör megállapításával s önkéntes munkálkodással ha valami újat és rendkívülit nem is, de talán gyakorlatilag értékes és figyelemre méltót képesek leszünk felmutatni; a megye közegészségügyét figyelemmel kísérhetjük, de szavunknak mindig csak nagy lesz sulya, egy talál az visszhangra ha saját magunk is, nem kényszerűségből, hanem benső szükség érzetéből fogjuk el egyletünk hivatását, s mint ilyetőlünk kitelhető módon gyámolítani segítünk.

Az irány, melyben eddig mozgottunk tévesztett volt, vagy helyesebben szólva: irány nélkül mozgottunk. Összegyűltünk, igaz, minden gyűlésre kevesebb számmal, míg a legutóbbin alig hárman. Ha fenn akarjuk tartani az egyletet, ez tovább így nem maradhat; általános érdekű közegészségügyi viszonyainkat kell főleg tárgyalnunk, indítványokat tenni, végzéseket hozni, azoknak végrehajtásáról gondoskodni; ezek vegyék első sorban igénybe figyelmünket.

Ha pedig közgyűléseinket elhanyagoljuk, a hozott végzéseknek a tömeges együttlét által sulyt nem kölcsönzünk, ha le nem rója minden egyleti tag az egylet iránti szellemi és anyagi köteleit: úgy alig ha fogjuk megtalálni a helyes utat kitűzött célunk elérésére.

Mr. Sz. K.

IRODALOM.

— Csiiki Székely Naptár. E jöhrnévnek örvendő naptár, mely Györgyjakab Márton kiadásában jelenik meg, az 1893 ik közönséges évre az eddigieknél még gazdagabb tartalommal fog megjelenni s már e hó végén 25 krajczárnyi igen mérsékelt árért kapható is lesz. A naptár tartalomjegyzéke: 1. Naptári rész. 2. Betűrendes névnap-mutató. 3. Leóna csókja. (Beszély.) 4. Előre. (Költemény.) 5. Hasznos elővigyázat. (Elbeszélés.) 6. Feleségemnek. (Költemény.) 7. Nyilatkozás. (Apróságok.) 8. Külvárosban. (Költemény.) 9. 1848—49. orsz. ereklyemuseum Kolozsavárrt. 10. A székelyföldhöz. (Költemény.) 11. A szárhegyi kolostor. (Elbeszélés.) 12. Csak egy pillantás. (Költemény.) 13. Inezedy Sámuel ezredes. 14. Rajzás. (Életkép.) 15. Mulattató. (Egy rakás pompás adoma, képekkel illusztrálva.) 16. Hasznos tudnivalók. 17. Havi teendők. 18. Zónatariffa Erdélyben. 19. Postaárszabály. 20. Távirdaárszabály. 21. Vadászati és halászati tilalmi időszakok. 22. Cselédbért és árendát, kamatot és bélyegilletéket mutató tábla. 23. Sorsolási naptár 1893-ra. 24. Az állatok betegségre való szavatosság. 25. Az országos vásárok pontos kimutatása betűrendben és hónapok szerint. 26. Hirdetések. A közhasznú és kiváló olcsóságú naptárt ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A kis lutri húzása

Brünn, 1892. november 9.

49. 57. 44. 45. 54.

Ad. 2109—1892.

Hirdetmény.

Kászon Al- és Feltiz községek, a megyei tek. erdőhivatal beleegyezése folytán közhírré teszik, hogy folyó évi november hó 19-én délelőtti 9 órakor Kászon-Altiz község házában következő helyein levő és minőségű veszendő cserefákat árvereznek:

1. Simon-sarkán 20 szálát, melyből 4 szál 12 czolos, 4 szál 8 czolos, 4 szál 6 czolos vastag.

2. Ken-cserében 39 szál, melyből 10 szál 10—10 czolos, 13 szál 8—8 czolos, 16 szál 7—7 czolos vastag.

3. Bod-völgyébe 31 szál, melyből 6 szál 13 czolos, 14 szál 10—10 czolos, 11 szál 7—7 czolos vastagok a fatőtől 1 láb magasságnál.

Kikiáltási ár az árveréskor az árvereztető előjáróság által állapittatik meg s annak 10 százalékát az árverező bánatpénzzül előre befizetni köteles, az ígért ár azonnal fizetendő.

Kelt Kászon-Altizen, 1892. nov. 8.

Boeskor Károly,
kürjegyző.

András Lajos. Rodó Ferencz.

Vendéglő bérbeadás.

Alattirt ezennel közhírré teszem, hogg Oláhaluban közvetlen az országut mellett levő

vendéglőmet,

mely áll: 4 szoba, pincze, kamarából, hozzá nagy kert és gazdasági épületekből; ugyszintén kaszálókat és szántókat 1893. január 1-től több évre haszonbérbe kiadom.

Cs.-Szentmiklós, 1892. nov. 3.

Kiss Dénes,
kürjegyző.

2—3

TIROLI MARONIT, finom RUMOT és THEÁT; ugyszintén valódi AMERIKAI PETROLEUMOT legjutányosabb áron ajánl

tisztelettel

Gál József.

EPILEPSIA

(16—52) (ESKÓR)

visszaesés nélkül gyógyítható.

A tudomány eme csodás sikere ezer és ezer alkalommal bebizonyult.

Bővebb értesítést ad postabélyeg be- küldése mellett

„Office Sanitas” Paris
30, Faubourg Montmartre.

Speczialista sérvkötőkben.

KELETI cs. és kir. osztr. magyar és belga kir. szabadalmazott sérvkötője a leg-

híresebb orvosi autoritasok által legjobbnak van elismrve, és monarchiánk ehatárain túl is nagy elterjedésnek örvend. Nem csuszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást és rendkívüli cél-szerű idomíthatósága által az eddigi sérvkötők hiányait elhárította

UJDONSÁG!

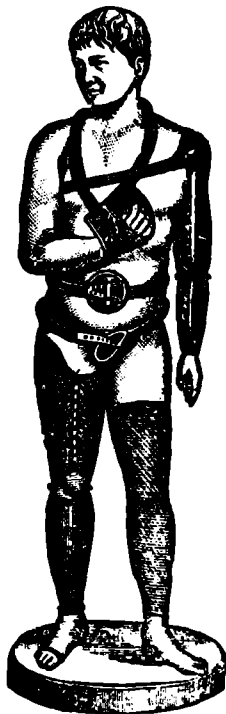
Keleti-féle gummi sérvkötő, a palották teljesen a sérvhez idomíthatók, szarvasbőr védővel és biztonsági övvel. Egyoldala 6 frt. Kétoldala 12 frt. Suspensorium, haskötő, elastikus (gummi) görcsér hársnya, háttartó orthopédia müleges fűző, müleges labak és kezek.

GUMMI Egyedüli képvisellete Osztrák-Magyarországon a legnagyobb külföldességeken felülmúlhatlan párisi gyárosnak „F. Berguerand Fils.” Jótállás mellett valódi párisi gummi és halhólag tuczatja 2 fttól 6 frtig. Bouts americans 3 fttól 5 frtig. Pely-Parus 1.80 frt — 2.50 frtig. párisi hölgyzivatcskák 2 fttól 6 frtig. Ballato des femmes 4.50 frt — 7 frtig.

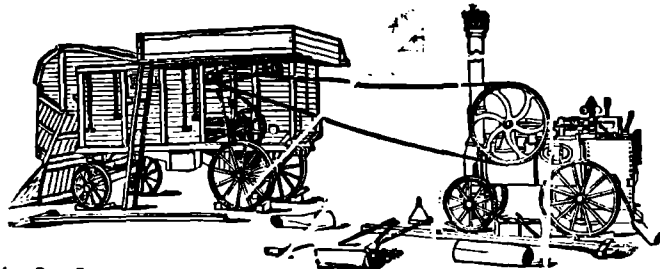
Megrendeléseket discretén

KELETI J cs. és kir. osztr. magyar és belga kir. szab. gyáros.

BUDAPEST, IV. ker., Koronaherezeg-utca 17. (Szervikát palotája.) — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

szórva és sorvető-gépek,

ka száló-, arató- és eséplő-gépek,

trieurök és baker-rosták, lokomobilok szalma, fa, szén és fűrészpor tüzelésre. Gätter (Rács) és körfűrészek és bármilyen itt fel nem sorolt gazdasági és ipari gépeket ajánl a legolcsóbb fizetési feltételek mellett

2—10

RIEMER EDE

Első székely gépraktára Sz.-Udvarhelytt.